

gaven Gods zijn er genoeg. Er is geen gebrek aan scherp verstand, aan technisch kunnen, aan rijke cultuur, aan energieke wilskracht, er is alleen gebrek aan de goede richting waarin de geschonken adel Gods in het mensenleven zich bewegen moet. Gebrek aan bekering, omkering, toekering naar God alleen. Gebrek aan heiligheid en aan zedelijke moed en religieuze ernst om te sterven aan zichzelf, om te verstaan dat leven liefhebben is, en liefhebben offer betekent, en zelfverlies tenslotte zelfbehoud blijkt te zijn.

En wat moeten wij zeggen van Rubens borgstelling bij zijn grijze vader Jacob, wanneer de oude man hoort van de eis van die geheimzinnig-doende onderkoning van Egypte? Simeon was reeds als gijzelaar door Jozef achtergehouden en vastgezet. En Jacob ziet daarin reeds het verlies van een tweede zoon, eerst Jozef door een wild dier verscheurd, nu Simeon in de handen van een toernend despoot; en zou hij nu het laatste kind van Rachel, zijn Benjamin, ook nog meegeven? Dat nooit. Met oosterse hartstocht breekt de man, zat van zorgen en verdriet, uit: „Gij berooft mij van kinderen! Jozef is er niet!, en Simeon is er niet!; nu zult gij Benjamin wegnemen! Al deze dingen zijn tegen mij!” (Gen. 42 : 36).

En nu schijnt het dat Ruben eindelijk zijn plaats als de oudste verstaat, en dat het bij hem begint door te breken, dat de adel- dom van zijn eerstgeboorterecht hem ook verplichtingen oplegt. „Toen sprak Ruben tot zijn vader, zeggende: Dood twee mijner zonen, zo ik hem niet tot u wederbreng; geef hem in mijn hand, en ik zal hem weder tot u brengen!”

Hier ploft Ruben met het dom geweld van zijn logge goedigheid midden in de smart van zijn vader. Deze ruwe klant kan weekhartig zijn. Goedbedoeld maar onhandig, en daarom wreed, poogt hij het probleem op te lossen. Hij is de mens, die er een rauwe manier van troosten en helpen op na houdt, en daardoor de zaak nog erger maakt. Hij komt in de buurt van de hoogste vorm van leven, namelijk het offer, het borgstaan voor anderer leven, maar toch niet meer dan in de buurt, en dat is het pijnlijke. De onbezonnen opwelling maakt een karikatuur van het meest verhevene. Luther noemt het „een dwaas ding” en Calvijn verwerpt deze borgstelling zelfs als „hardvochtig”, want zo zegt deze laatste Hervormer op zijn eigen felle wijze: „Stel eens, dat Jacob zijn kleinzonen doodde, welke troost zou hij ontvangen hebben door tegen zijn eigen ingewanden te woeden?”

Ruben heeft de draagwijdte van zijn woorden niet overzien; hij heeft zich niet gerealiseerd wat dit voor hem én voor Jacob

betekende. Daarom gaat Jacob op deze uitval, die tegelijk een kreet van een gewond geweten is, niet in. Hij weet wat hij aan Ruben heeft, en wat zijn woorden waard zijn. Dat is weer echt Ruben, even fel bewogen onder de indruk van het aangrijpend ogenblik, fel maar niet diep, bewogen maar niet bezonnen.

Wanneer straks Juda, als de toestand door honger ondragelijk geworden is, het woord neemt en zichzelf borg stelt, dan doet hij dat anders dan de primitieve Ruben, dan is dat alles voor- naam, beheerst, en koninklijk. En dan geeft Jacob zich gewonnen (Gen. 43 : 1-11).

En wanneer de broeders weer voor Jozef staan, en het schijnt dat het leven van Simeon en Benjamin gevaar zal lopen, dan horen wij van Ruben met zijn grote mond en kleine hart niets; maar Juda heeft de leiding en maakt zijn belofte waar en zet zich in als borg. Ruben, voortreffelijkste in macht en grootheid, gij zijt zedelijk en religieus de voortreffelijkste niet. Snelle afloop als der wateren! Gij hebt uw plaats niet begrepen. Gij hebt met het talent van uw adeldom niet gewoerd. En daarom is uw bezit slechts schijnbezit. „Van degene die niet heeft, van die zal genomen worden, ook dat hij (schijnbaar) heeft. En een iegelijk die heeft, die zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben.” Ruben zal de adeldom van het eerstgeboorterecht, en het geheim van het Koninkrijk Gods aan Juda moeten geven.

d. Een wegstervend geslacht

De zin van het leven ligt in het liefhebben. En liefhebben is dienen, de bereidheid tot het offer. Leven is eigenlijk liefhebben. Waar geen liefde is, daar is geen leven, daar is de dood. God is leven, omdat Hij liefde is. God heeft het ons ook bewezen in deze wereld, dat Hij leven, waarachtig leven is, omdat Hij liefde is. Dat leven heeft Hij vertoond aan het kruis, de liefde, het offer tot in de dood. Wanneer Christus in het liefdeloze en daarom geestelijk gestorven leven optreedt, dan kan Hij zeggen: Ik ben het *Leven*. Dat was geen goedkoop woord. Het spreken van Christus is evenveel waard als Zijn doen, ja als Zijn bestaan. Hij spreekt „existentieel”. Wij vinden van onszelf uit het leven van Christus een mysterie, Zijn weg een raadsel, Zijn kruis een aanstoot, omdat de eigenlijke zin van het leven, de liefde, ons is ontgaan. God heeft ons in Hem ook het leven voorgeleefd, voorgedaan, geïllustreerd. Dat is nu pas leven, omdat dit nu pas liefhebben is. Hoe meer de liefde in deze wereld bloeit, des

temeer ontplooit zich het leven, maar – o waanzinnige wereld – des te rauwer is het kruis, waaraan het Leven doodbloeit en doodbloedt. Maar, omdat de liefde sterker dan de dood is, is dit leven sterker dan de dood. De tijdelijke dood kan het eeuwige leven niet schenden, zelfs niet aanraken. „Ik ben de Opstanding en het Leven, en wie in Mij gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven.” De dood van Christus is ook het goddelijk bewijs geweest, dat Hij zonder levensgevaar de dood in kan gaan. „Wat zoekt gij de Levende bij de doden? Hij is hier niet.” Zo heeft God het zinvolle leven van Christus gerechtvaardigd, vrijgesproken in zijn oordeel, het recht van zijn bestaan erkend. Immers God kan alleen het Leven, de Liefde erkennen, en daarom voor eeuwig aanvaarden. Maar God kan nooit het recht van de dood, van het „leven” zonder liefde erkennen. God aanvaardt geen leven op deze wereld buiten de slagschaduw van het kruis, want zulk een leven is „een gestadige dood”. Wanneer de kerk belijdt, dat wij van nature „midden in de dood liggen”, „dood in zonden en misdaden”, dan erkent de kerk daarmee dat huiiveringwekkende „neen” van Gods oordeel tegen alles wat leeft buiten het kruis van Christus. Dan zegt de kerk eerbiedig „amen” op de waarheid van leven en dood.

In de zegeningen van Jacob gaat het ten diepste om de worsteling van het leven, de worsteling om het leven te brengen onder het kruis van Christus, het gaat dus ten diepste om de liefde. Ruben leeft op *zijn* manier, dat wil zeggen niet onder het kruis, en dat betekent „een gestadige dood”.

Wij zeiden, dat leven liefhebben is, en liefhebben bereidheid tot het offer is, wij kunnen ook zeggen, dat leven pas waarachtig leven is, wanneer wij voortdurend onze verantwoordelijkheid aanvaarden jegens God en de wereld, wanneer wij ononderbroken de roepstem Gods horen, die ons een taak oplegt en daarin zin aan ons bestaan geeft. Leven is altijd „ergens voor” en „voor iemand” leven. Wanneer een mens meent, dat zijn levensroeping om lief te hebben gestorven is, omdat het voorwerp van zijn liefde gestorven is, dan tast hij overal tevergeefs naar de zin van zijn bestaan en dan klaagt hij: „Waar leef ik eigenlijk voor?”, ik ben geestelijk dood; nu kan ik ook wel lichamelijk sterven. Zo voelt een mens zonder roeping, waarin hij kan liefhebben, zich als een mens zonder recht van bestaan. „Waarom zal ik onnut de aarde beslaan?”, ik ben als een boom, die wel levenskrachten uit de aarde en zonlicht aan de omgeving steelt, maar geen vruchten voortbrengt. Wij krijgen het leven om het te kunnen wegschenken, het te kunnen verliezen aan God en aan

de wereld. Het lege zinloze leven, dat vele moderne romans uit de school van bepaalde existentialisten ons tekenen, is ten diepste het leven zonder „het eeuwige leven”, zonder liefde, zonder God in Christus. De zinlozen zijn de liefdelozen.

Ruben is de stam, die de geschiedenis door bezig is geestelijke zelfmoord te plegen, juist door het leven te willen behouden. Dat is de tragische schuld van de geschiedenis van deze stam. En nu zien wij Mozes, de man Gods, afscheid nemen van de twaalf stammen Israëls. Als een angstgil van iemand, die een ander een dodelijk ongeluk ziet overkomen, schreeuwt deze profeet het over de velden van Moab uit: „Dat Ruben leve, en niet sterve, en dat zijn lieden van getal zijn.” Een noodkreet over een wegstervend geslacht!

Mozes ziet daar een stam geschiedenis maken zonder liefde, zonder offer, zonder overgave, zonder kruis, een geschiedenis dus, die in Gods oordeel geen recht van bestaan heeft, omdat ze geen zin en waarde heeft. „Dat Ruben leve, en niet sterve!”, het is de smeebede van de mens, die wèl weet wat roeping en leven is, en die verantwoordelijkheid gevoelt tegenover Ruben. O God, grijp in, zodat deze stam niet doodgaat door in egoïstisch zelfbehoud zelfmoord te plegen. „En dat zijn lieden van getal zijn”. Mozes roept, dat er tenminste nog getal zij, het domme getal, de mogelijkheid tot leven, al is er nog geen werkelijkheid van leven; de kwantiteit, al is er nog geen kwaliteit, in de hoop, dat Gods genade van hetgeen alleen te tellen is nog wat make, zodat het ook gewogen kan worden.

Als God *nú* gaat wegen, hetgeen te tellen is, dan moet Hij alles wegwerpen als „te licht bevonden”, zodat zelfs het getal er niet meer is. Waar de kwaliteit gemist wordt, daar zal ook eenmaal de kwantiteit verdwijnen. Waar geen diepte meer is, zal ook geen breedte meer zijn. En nu smeekt Mozes om uitstel van het oordeel, van het wegen Gods; hij smeekt om geduld en lankmoedigheid, om een kans tot bekering, om „het heden der genade,” om „de welaangename tijd en de dag der zaligheid”.

Er zijn ook uitleggers, die menen, dat Mozes hier roept om „een klein getal”. Dan zou *deze* gedachte in zijn woorden verborgen liggen: Laat Ruben in de geschiedenis zó in de louterende smeltkroes komen, dat er maar een handjevol Rubeniëten overblijft, een klein getal, een „overblijfsel”, gering naar de kwantiteit, maar nu tenminste van hoge kwaliteit, makkelijk te tellen, maar zwaar te wegen. Dan zou Ruben door het oordeel Gods heen eindelijk tot zichzelf gekomen zijn, en opgestaan zijn als de verloren zoon met de boetvaardige erkenning: Vader, ik heb gezon-

digd tegen de hemel en tegen u; ik ben niet waard uw kind, uw voortreffelijke, uw eerstgeborene, genaamd te worden, maak mij één uwer geringste dienstknechten. Hier zou dan eindelijk Ruben het geheim van de dood, dat vervloekte en toch zo vertroetelde zelfbehoud, hebben losgelaten, en zijn handen uitgestrekt hebben naar het al te lang verworpen levensgeheim, het zelfverlies. Hier zou Ruben niet langer breeduit zitten sterven op zijn voorrecht van kind te zijn, maar ootmoedig als een onwaardige bedelen om de eer van slavendienst in het huis zijns vaders. Bedelen om te mogen dienen!

Voor beide gedachten is hier ruimte, omdat zij elkander niet tegenspreken en uitsluiten, maar aanvullen en heenwijzen naar de schuldkenmerkende van Rubens stam: een wegstervend geslacht, omdat er geen plaats was voor het teken des kruises, voor Jezus Christus.

e. Verburgerlijking

Ongeveer twee eeuwen later zucht Israël onder het juk van Jabin en Sisera. Dan verwekt de Here de profetes Debora, die op haar beurt Barak aanvuurt om de stammen Israëls te mobiliseren tot de vrijheidsstrijd. God Zelf geeft verlossing door middel van de stammen die hun roeping verstaan. Dan zingt Debora het bekende overwinningslied. Haar profetisch oog glijdt over de verschillende stammen, en haar stem looft degenen die het geheim van het leven verstonden in het zelfverlies aan de goede zaak der vrijheid. Maar zij toornst ook heftig over hen die, uit zelfbehoud en gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef voor het gehele Israël, zijn thuisgebleven.

Ook nu weer stelt Ruben teleur. Hij, de eerstgeborene, de voortreffelijkste in kracht, is voor de zoveelste maal de voortreffelijkste niet. „Snelle afloop als der wateren.”

Hoort, de verontwaardiging trilt in de stem van Debora, omdat Ruben niet meedeed.

„Aan de beken van Ruben – grote voornemens des harten!
Waarom bleef jij zitten tussen de veestallen,
al luisterend naar het herdersgefluit?
Bij de beken van Ruben – grote overleggingen des harten!”⁴⁾

⁴⁾ Nieuwe vertaling van Dr. C. J. Goslinga, *Het boek der Richteren*. Korte verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling. Uitgave J. H. Kok, Kampen.

Dat is weer ècht Ruben. Alles is schijn, hol en voos. Ruben woonde in de groene dalen, waar de beken het land vruchtbaar en geschikt voor het vee maakten. Daar had Ruben het goed, en genoot van landelijke rust en welvaart. Hoe gemoedelijk rolde daar het leven van de rustige landman heen. Opeens worden ook de mannen van Ruben opgeschrikt door de krijgsbazuin. Op ten strijde! Nu is het de tijd des Heren om het volk te verlossen van het smadelijke juk der heidenen. Van dorp tot dorp en van boerderij tot boerderij klinkt de oproep.

De Rubenieten lopen te hoop en bespreken met elkander het mobilisatiebevel. Het gaat hun erg aan het hart om de herdersstaf neer te leggen en het zwaard in de vuist te klemmen. Oorlogvoeren is een riskant bedrijf. De zaken lijden schade. Het land wordt niet zo goed verzorgd. De vrouwen en kinderen zullen op het thuisfront hard moeten aanpakken. En... het is natuurlijk niet zonder levensgevaar.

Toch zijn ze het met elkander eens, dat het offer gebracht moet worden. Ze stemmen toe, dat zij hun broeders niet alleen de kastanjes uit het vuur moeten laten halen om straks zelf van de resultaten te mogen genieten. Zij mogen niet uitsluitend leven van de offers, die anderen brengen. Er worden in de dorps-samenkomsten goede, zelfs moedige woorden gesproken. Ze zijn heel wat van plan. Ze zullen ook niet over één nacht ijs gaan. De zaak moet van alle kanten goed bekeken worden. En de één heeft nog een heldhaftiger plan dan de ander. „Aan de beken van Ruben – grote voornemens des harten”.

Leefde Ruben in onze tijd, hij had verscheidene commissies benoemd om deze urgente zaak van alle kanten te bezien en te bestuderen, zodat zij op de volgende vergadering met een uitgebreid rapport de heren van advies zouden kunnen dienen. En naar aanleiding van het uitgebrachte rapport zou weer een commissie benoemd zijn geworden om de zaak nog eens opnieuw nader te bezien. En wanneer dit laatste rapport ernstige bedenkingen uit de boezem der vergadering zou ontmoeten, dan zou een nieuwe commissie moeten onderzoeken of en in hoeverre de op zichzelf voortreffelijke voorstellen voor verwezenlijking vatbaar zijn in verband met de ophanden zijnde oogst. Immers Ruben heeft niet alleen „grote voornemens” – maar ook „grote overleggingen des harten”.

Toen de oorlogsheraut door het land van Ruben met zijn mobilisatieoproep was gegaan, had hij goede verwachtingen van deze stam. Overal hadden zij beloften gegeven, dat zij de zaak grondig zouden aanpakken. Maar Ruben stelt Debora en Barak

even sterk teleur als hij indertijd moeder Lea deed, toen zij in het geboorteuur van de jongen al haar hoop uittriomfeerde: Zie, een zoon!

Als de strijd ontbrand is tegen de vijanden des Heren, dan is Ruben, de logge en trage, die op zijn hoogst met zijn mond in beweging te zetten is voor een goede zaak, nog bezig met wikken en wegen, met rapporteren en discussiëren, met leeuwen en beren op de weg te zien, met bezwaren onder de ogen te zien. Men moet vooral voorzichtig zijn!

Ruben heeft niet de zedelijke kracht om door te breken van het woord tot de daad, en daarom is zijn woord een grootsprekend, een bluffend, een onvruchtbaar woord.

Zijn hoogste prestatie is „van plan zijn”, „zich voornemen”, „in studie nemen”, „eens over praten”. Maar de daad? De heilige daad van de geest? Och neen, hij kent alleen de onheilige daad van het bloed. En weet gij wat de oorzaak van deze eindeloos rapporterende, overwegende, vergaderende en delibererende Ruben is? Werkelijk niet zijn aangeboren voorzichtigheid, en ook niet een door de ervaring des levens gerijpte en uitgebalanceerde levensinstelling; neen, de diepste oorzaak van dit alles ligt in de vloek van Rubens bestaan: hij wil genieten en niet offeren, behouden en niet verliezen.

Debora legt de vinger op de wonde plek, wanneer zij Ruben vragenderwijs tot verantwoording roept, en al vragende óók reeds aanklaagt: „Waarom bleef gij zitten tussen de veestallen, al luisterend naar de herdersfluit?”

Ruben kende geen hogere werkelijkheid dan het gezapige en onbezorgde leven van de rijke veeboer. Dat er tijden en omstandigheden in ons leven kunnen komen, waarin wij ons rustige bestaan achter de herdersfluit moeten offeren voor het riskante bedrijf van een vrijheidsoorlog, daar voelde Ruben niets voor. Zoals Erasmus eens aan Luther schreef, dat hij geen martelaarsvlees had, zo had Ruben geen vlees om zich te offeren in het afwerpen van de heidense terreur waaronder zijn broeders zuchtten.

Er zijn tijdens de bezetting der Duitse overweldigers vele Rubenieten geweest, die in dezelfde geest als hun klassieke voorvader Ruben hebben gedacht en gehandeld. Ook zij hadden „grote voornemens en overleggingen des harten”, maar onvruchtbaar als de dood. Het grote woord was slechts „een doekje voor het bloeden”, omdat de grote daad uitbleef. En onder de schone schijn van voorzichtigheid en „de kosten overwegen voordat men een toren bouwt”, liet men de anderen door doodsgevaren en

levensoffers de vrijheid bevechten. En zij hielden precies dezelfde methoden erop na, en gebruikten dezelfde argumenten als Ruben ten tijde van de onderdrukking onder Jabin en Sisera: wij hebben toch verantwoordelijkheid tegenover ons bedrijf en ons gezin. En zij hebben niet begrepen dat juist hun verantwoordelijkheid tegenover vrouw en kinderen, tegenover volk en welvaart, meebracht een zich geven aan de strijd om het leven vrij en levenswaard te maken.

Zij vonden de prijs van de bedrijfsschade en het offer van het leven te hoog. Liever gebonden en geknecht leven onder de zoete melodie van de herdersfluit dan vrij en menswaardig op de puinhopen van je boerderij. Het is maar welke waarde de mens in dit leven het hoogste acht. De ordinaire genietter van het zoete leven kent geen hogere waarde dan de ongestoorde rust in de bevrediging van zijn natuurlijke genotzucht. Dat is veilige burgerlijkheid op zijn smalst. Het vlakke land zonder enige verheffing. De monotonie der gemakzucht, waardoor het leven niet boven zichzelf uit kan komen, en van elke nood een deugd maakt, en aan elk onrecht op serviele wijze beleefd een plaats inruimt. Ruben heeft binnenshuis, wanneer de vijand niets hoort, nog een heldhaftig woord te spreken, maar zodra hij oog in oog met de onderdrukker staat, staat hij al niet meer, maar kromt hij zich in kruiperige onderdanigheid om toch maar te behouden de veestallen en het herdersgefluit.

Er waren vele Rubenieten in de laatste oorlogstijd, maar wie van ons weet zich geheel rein van deze zonde? De verburgerlijkte mens ziet in een beschermd gezinsleven en in een sociale bestaanszekerheid ongeveer de hoogste waarden van het leven. En wie durft ontkennen, dat hier zeer grote en begerenswaardige waarden liggen? Maar de hoogste waarden, die wij tegen elke prijs hebben te bewaren? Neen, wie leeft in een dergelijke waardeverschuiving, heeft niet alleen het specifiek christelijke domein verlaten, waar het kruis van zelfverlies staat, maar is zelfs teruggevallen beneden het niveau van de vóór-christelijke Griekse geest, die onder de vier hoofddeugden niet telde de burgerlijke-veiligheid-voor-alles en ten koste van alles, maar die eeuwenlang – zelfs na de doorwerking van het Evangelie, en dan met christelijk accent en christelijke kleur – als ideaal van menselijke waardigheid proclameerde de moed, de rechtvaardigheid, de matigheid en de wijsheid. Ruben en zijn geestverwanten van alle eeuwen hebben de voortreffelijkheid dezer vier deugden, waarin de adeldom van het menselijke verborgen ligt, verwisseld voor die andere voortreffelijkheid des vlezes van een gemakkelijk

en lekker leven. Comfort, zegt de moderne Rubeniet, en dat vindt hij niet in de ondergrondse en nog minder in een concentratiekamp. Hij las liever in die tijd zijn tijdschrift uit die goede wijl rustige tijd: „Hoe richt ik mijn huis zo comfortabel mogelijk in?” bij het ergerlijk walmende pitje dan de illegale lectuur, die een appèl deed op zijn geweten.

Hoe kan het heldendom ontspruiten op de akker van het „safety first”, veiligheid vóór alles? Hoe kan het land verlost worden uit de klauwen van de knevelaar, wanneer de hoogste wijsheid der burgerlijkheid is: geen risico's nemen?

En nu spraken wij niet eens van de specifiek christelijke deugden: geloof, hoop en liefde. Ruben (en zijn aanhang) mist het geloof in God, daarom kan hij geen ernst maken met het gebod en blind zijn voor de toekomst, d.w.z. voor de offers, die de consequenties zijn van de vervulling van Gods geboden. Ruben is blind voor God en daarom voor zijn naaste, hij ziet alleen zichzelf in het heden en wil zichzelf zó behouden voor de toekomst. Hoe zal hij, die geen vertrouwen in God en Zijn roepstem heeft, zich kwijtraken aan Gods gebod? Hij zal berekenen, overleggen, rapporteren en tenslotte op zijn gunstigst concluderen, dat het allemaal heel mooi en „idealistisch” is, maar niet verstandig en nog minder praktisch. Zo wordt elk roepingsbesef gedooft door het weloverwogen eigenbelang, omdat elk gebod Gods door al te menselijke, dat is egoïstische wijsheid, als dwaasheid wordt afgewezen.

En waar geen geloof in de gebiedende God is, daar is geen hoop voor de toekomst; Ruben ziet er per slot van rekening niets in. Hij rekent niet uit het geloof. Zijn rekening heeft alles verdisconteerd, behalve God. Zo denkt hij een erg realistische politiek te voeren, maar zijn werkelijkheid is een dode werkelijkheid zonder hart. Een comfortabel leven als een comfortabele begrafenis.

Zo is een leven zonder geloof en hoop ook een leven zonder liefde, zonder bereidheid tot het offer, zonder verantwoordelijkheidsbesef tegenover de naaste. Er is meermalen op gewezen, dat de stam Ruben nooit één profeet, één richter, één koning, één voornamen heeft opgeleverd. De aspiraties van Ruben gingen door zijn egocentrische verburgerlijking niet verder dan het lekkere leventje dat zo rustig en veilig voortkabbelde. Op zijn hoogst was hij de belangstellende toeschouwer van hen, die ook nog warm konden lopen voor waarden in het leven, die uitgaan boven „je natje en je droogje op z'n tijd”.

Zo bleef Ruben onder de vloek van het domme getal. „Geteld doch niet gewogen.” Kwantiteit maar geen kwaliteit.

Ruben! Zie een zoon!

Teleurgestelde verwachting.

Verkeerd begrepen adeldom.

Wegstervend geslacht.

Verburgerlijkte vlakheid.

„Dat Ruben leve, en niet sterve. En dat zijn mannen tenminste nog van getal zijn!”

f. Het kruis als geheim van leven en dood

Ook Ruben heeft als elk mens gezocht naar het geheim van het leven, maar hij heeft het daar gezocht waar juist het geheim van de dood ligt: het zelfbehoud.

En telkens wanneer hij in de buurt van het levensgeheim, het kruis van het zelfverlies, kwam, wendde hij zich nu eens gegerd, dan weer bevreesd, maar ook wel in zelfgenoegzame verzekerdheid van eigen voorzichtige wijsheid af.

Deze Rubenitische zonde zien wij overal in de wereld en, helaas, ook in de kerk, bij ongelovigen en, helaas ook bij gelovigen, wanneer de oude mens zó aan het woord komt, dat hij de nieuwe mens overschreeuwt. Wat is meer aanstootgevend en wat lokt meer het protest van ons vlees uit dan juist het feit, dat God het levensgeheim in deze zondige wereld alléén kan schenken vanaf een kruis, waar alles op de meest smadelijke manier sterft? Rubens grijpen naar wat hij noemde een menswaardig bestaan, was tegelijk een verwerpen van het kruis van Christus. Hij wilde niet geloven dat het menswaardige niet allereerst ligt in een voorspoedig leventje en allerminst in een egoïstisch genieten van dat leventje, maar in dienende, zichzelf vergetende liefde. Dat leert ons vlees nooit, en daarom kan ons vlees, onze oude natuur niet opgevoed worden tot het waarachtige leven, en daarom kan ons vlees nooit ingewijd worden in het levensgeheim van het kruis. Hier moet niets minder gebeuren dan het sterven en de definitieve begrafenis van ons vlees. Het kruis als levensgeheim kan nooit applaus verwachten van de kant van de onwedergeboren mens, tenzij dat die mens dat kruis heeft misverstaan en tot een teken gemaakt heeft van ons gecultiveerde vlees. Hier zijn twee werelden, twee machten, twee beginselen.

Ruben en Christus zijn eeuwig twee, omdat Christus het anti-type van Ruben is.

Was het Christus ook niet te doen om een menswaardig bestaan, om het levensgeheim? Maar het „menswaardige” vatte de Zoon des mensen dieper en daarom ook breder op. Christus wilde nooit de weelde van het stoffelijk leven ten koste van de zaligheid van het geestelijk leven. Hij wilde nooit het leven „genieten” dan alleen in de weg van het leven dienen. En de zaligheid die Jezus schenkt is heiligheid.

Ruben vlucht voor elk kruis, heel bewust.

Christus zoekt het kruis, ook heel bewust.

Ruben sterft door te leven. Christus leeft door te sterven.

Overal zien wij de wereld zich letterlijk dood-leven, omdat zij in de stijl van Ruben leeft. Maximaal genot tegen minimale roeping. Elk voorrecht, elke gave, elke kans uitbuitend voor zichzelf en ten koste van anderen. Zó willen enkelingen, groepen, standen en volkeren leven, en ziet, zij sterven. Door dat zelfbehoud zonder verantwoordelijkheidsbesef voor anderen vermoorden zij niet alleen zichzelf maar ook anderen.

Dat is de verdwazing van deze wereld, die dat nog diplomatieke wijsheid noemt. Wie verstaat de zin van zijn voorrechten, van zijn plaats, van zijn talent? Telkens blijkt het allemaal schijnbezit te zijn in het oordeel Gods.

En nu moeten wij niet alleen zien naar die grote wereld rondom ons, en naar die ongelovige buurman naast ons, we moeten zien naar onszelf en onze medegelovigen. En dan schrikken wij. Alleen de oppervlakkigen en zelfgenoegzamen schrikken niet.

We zien naar de kerk, dat zijn wij bij elkaar. De kerk is de plaats, waar het levensgeheim gezocht en gevonden is dáár, waar Ruben en ons vervloekte vlees het niet willen zoeken, nl. in het kruis van Christus. In Zijn dood ligt ons leven, omdat wij gemeenschap hebben, als één plant saamgegroeid zijn in Zijn kruisdood en in Zijn opstanding.

Wat zien we er echter van in de praktijk van het leven? Leven wij niet meestal in de Rubenitische levensstijl?

Van de kerk kan gezegd worden: Gij zijt de eerstgeborene, de voortreffelijkste in kracht. Eretitels genoeg: Kinderen des Verbonds, gedoopten, gelovigen, uitverkorenen Gods, beminden des Heren, geroepen heiligen, lichaam van Christus, stad op een berg, licht der wereld, zout der aarde!

Allemaal voorrechten, alles getuigt van hemelse adeldom.

Maar wij stellen evenals Ruben teleur, elke dag opnieuw. Wij zijn als „de snelle afloop als der wateren”, wij zijn in de werkelijkheid van het leven de voortreffelijksten niet.

Hoe menigmaal hebben wij onze voorrechten geschoven voor

onze verplichtingen. We verbeeldde ons, dat wij iets bezaten, veel bezaten, terwijl wij de genade niet tegelijk als roeping bezaten.

Hoe gemakkelijk kwam het van onze lippen: Wij Gereformeerden, wij Calvinisten. Wij kinderen van het eerstgeboorterecht, van de reformatie, van de afscheiding, van de doleantie, of van de vaderlandse volkskerk. Hoe durfden wij menigmaal op de gemakkelijkste manier zeggen: Wij kinderen des Verbonds, alsof wij zeiden: Wij Nederlanders. Zonder heilige huiver, zonder verslagenheid en verbrokenheid, zonder ootmoed, zonder „beschaamdheid des aangezichts”. En telkens als wij het zo ongebroken zeiden, hebben we het niet „in het geloof” gezegd, maar precies als Ruben als een vanzelfsprekende zaak. Maar „vanzelfsprekendheid” komt in het woordenboek van Gods Rijk niet voor.

Zo maakten wij de kerk tot een partij, en seculariseerden het Verbond en het Rijk Gods, en deden het bloed van vader Jacob boven het bloed van Christus prevaleren.

Wat zijn er een mensen, die rustig en veilig in de kerk breeduit boven op hun voorrechten zitten te sterven. Rubenieten, die niet verder komen dan het mooie, maar steriele woord, en niet kunnen doorbreken tot de christelijke daad, omdat zij het voorrecht niet bezitten in het teken des kruises, in een waarachtig geloof.

Wat klinkt het woord van de kerkmensen menigmaal machteloos door de wereld, omdat de christelijke daad van zelfverlies dat woord niet kredietwaardig maakt.

Waarom is onze evangelisatie zo dikwijls met machteloosheid geslagen? Waarom komen de meesten er niet aan toe?

Velen maken zich in de beantwoording van deze vraag er makkelijk van af door zich te verschuilen achter het feit, dat de wereld Christus en Zijn discipelen haat. En ze komen niet toe aan de vraag: Haat de wereld ons, op dezelfde manier, waarop zij Christus haat? De wereld haat Christus om Zijn absolute heiligheid, waarachtigheid, liefde en gerechtigheid. De haat, die Hij onderging, was eervol. Hij leed onschuldig, omdat Zijn Woord en Zijn daad samen een slag op ieders geweten waren. Maar wij, hebben wij de brutaliteit om van de beschuldigingen tegen onze zonden nog een martelaarskroon te vlechten? De wereld haat ons dikwijls meer omdat wij zulke slechte christenen zijn dan omdat wij zulke goede christenen zijn. Zij haat ons om onze onwaarachtigheid, onze hoogmoed, onze eigengerechtigheid, ons zelfbehoud, onze bewogenheid, ons verwerpen van het levensgeheim, het kruis.

De wereld is niet te vangen en te bekeren door de argumenten van onze schone woorden, maar door het argument van onze schone daad.

Iemand zeide terecht: „Ons spreken mag nooit een surrogaat zijn voor het offer dat van ons gevraagd wordt.” Ruben had ook schone overleggingen, en rapporteerde eindeloos om daardoor het offer te ontgaan.

Spreken over het kruis is nog wat anders dan *leven* onder Christus' kruis en daarom dragen van eigen kruis.

We beleggen conferenties, we benoemen studiecmissies, we brengen rapporten uit, zó intensief en zó breed, dat we zachtjes aan uitgepraat zijn, en de onderwerpen en de discussies ons niet meer boeien, en intussen gaat de ontkerstening door en wordt de afval groter. Waarom? Wij zijn zelf een brok wereld geworden in ons denken, ons aanvoelen, ons reageren, ons doen en laten.

Verreweg de meeste belijdende leden der kerk evangeliseren, nòch in verband, nòch persoonlijk in hun eigen levens- en werking. Ze hebben er geen behoefte aan. Ze zitten op dood kapitaal. Ze willen wel een gereserveerde plaats in de hemel als het zover is, maar hun leven juicht niet van de hemel in hun hart. Het zal de vraag zijn, hoeverlen er waarachtig iets bezitten. „Niet, die roepen Here! Here!, maar die doen de wil des Vaders.” En de wil des Vaders doen is altijd sterven aan onszelf en opstaan in een nieuw leven.

Het wordt tijd, dat wij als kerkmensen maar zwijgen over onze pretenties, maar dat wij leven uit onze voorrechten in onze roeping, zodat Christus in ons Zijn pretentie in de wereld kan opheffen.

Het wordt tijd, dat wij onze christelijke adeldom door God elke dag laten beproeven in onze roeping en verantwoordelijkheid tegenover onze naaste. Heel nuchter moeten wij elk mooi woord kritisch bekijken, of dat woord ook vruchtbaar is in de daad.

Wie de wereld niet zegent met Christus, bezit Christus slechts in schijn. Wie de wereld niet dient van zijn voorrechten, bezit zijn voorrechten clandestien, wederrechtelijk. God zal eenmaal het schijnbezit afnemen, want „van degene, die niet heeft, zal ook nog genomen worden hetgeen hij (schijnbaar, onwettig) heeft”.

De Rubens-zonde komt niet alleen voor in die afzichtelijke vormen van egoïstisch genieten van ons eerstegeboorterecht, zoals Ruben dat deed met Bilha. Later werd de stam van Ruben een nette stam, een gezond boerengeslacht, dat het liefst de

herdersfluit hoorde, en opging in de boerderij. Maar intussen weigerden Rubens boeren het kruis in hun leven, het offer van de zaak van God. De zaak van de boerderij ging hun boven de zaak van Gods Koninkrijk.

Zo kunnen wij als kerkmensen in ons particulier- en gezinsleven nog wel aardig „gezond” zijn te midden van een decadente wereld, maar ons gemakzuchtig en zelfgenoegzaam van die wgstervende wereld isoleren, en die wereld rustig laten doodgaan. We kunnen zo goddelijk huiselijk en braaf en knus worden, hoe diep wij ook overtuigd zijn van de bewarende genade in de helaas reeds minder wordende huiselijkheid. Uit zelfbehoud laten wij de doodskreten van de wereld niet in onze ziel doordringen. Het gaat ons voorbij, het grijpt ons niet aan. Hoogstens praten we erover, maar we doen niets.

„Dat Ruben leve, en niet sterve en dat zijn mannen van (klein) getal zijn.” De kerk een klein getal, een kleine kwantiteit, maar moge dat overblijfsel, gelouterd en bekeerd, van goede kwaliteit worden.

Moge de kerk niet alleen geteld, maar ook gewogen worden.

De Here heeft geen lust in de dood van Ruben, maar daarin, dat hij zich bekere van het doodsheim naar het levensgeheim, en leve, waarachtig leve!

Zo is er nog hoop voor een geestelijk gedegenereerd Verbondsgeslacht.

Zo is er behoud zelfs voor een kerk, die aangetast is door de Rubens-zonde, want er zullen „twaalfduizend uit de stam van Ruben verzegeld worden”, twaalfduizend, die het doodsheim van zelfbehoud hebben losgelaten, die niet meer leven door de stuwing van eigen bloed, maar door de drijving van Christus' Geest, omdat zij onder het verzoenend bloed van Christus zijn doorgegaan.

En nu hoor ik Lea weer: Ruben, zie een zoon! Toch een zoon, en geen bastaard.

En nu zie ik de stervende Jacob weer: Ruben, de voortreffelijkste, gij zijt de voortreffelijkste niet. In het buigen onder dit oordeel is Ruben weer de man van de hemelse adel geworden.

En nu hoor ik Mozes als oudtestamentische middelaar weer: dat Ruben leve, en niet sterve. Dat de kleine kwantiteit kwaliteit worde, dat Ruben niet alleen geteld maar ook gewogen worde.

Ja, nu zie ik Jezus Christus aan het kruis weer, Die door Zijn offerbloed „twaalfduizend” verloren zonen, die bezig waren geestelijke zelfmoord te plegen, vergezeld heeft tot het eeuwig levensgeheim. Alleen dan, wanneer wij als kerkmensen en ver-

bondskinderen, die beladen zijn met voorrechten, berouwvol terugkeren van de zonde van domweg genieten, en belijden: „Vader, ik ben niet waardig Uw zoon genoemd te worden, ik heb de éér van het eerstgeboorterecht verspeeld, maak mij een van Uw geringste dienstknechten,” zullen wij geen schijnbezit, maar wettig bezit hebben.

Hoort het Evangelie: „Deze Mijn zoon was verloren, maar is weer gevonden, was dood, maar is weer levend geworden.”

Zo kome Christus met Zijn bloed en Geest over ons.

Zo stijge uit woord en daad van de kerk het ootmoedig en alles-overwinnend lied:

'k Lag machteloos gebonden
Gij komt, en maakt mij vrij;
Ik was bevlakt met zonden,
Gij komt, en reinigt mij.
Het leven was mij sterven,
Tot Gij mij op deedt staan;
Gij doet mij schatten erven;
Die nimmermeer vergaan.

Ruben! Stam van het geheim van dood en leven. Stam van het kruis.

g. Het Rubenitisch levensgevoel en het vitalisme

De moderne mens is zo verlicht, dat hij het Rubenitisch levensgevoel wijsgerig heeft gefundeerd en in systeem gebracht. Nietzsche en de „moralisten” in zijn geest hebben geen afkeurend woord voor de Ruben, die zich laat gaan, en zich uitleeft. Immers Ruben heeft het „ik wil” laten heersen over het „gij zult”. Ruben in zijn zonde wordt één der grootmeesters van het naturalistisch vitalisme. De mens heeft toch geen zedelijke bestemming. Hij is naar naar Gods beeld geschapen. Hij heeft geen wetgever en geen norm boven zich, wijl het leven zelf norm is. Al het moralistisch gebazel over „goed en kwaad” is ressentiment. Werp af de slavenboeien van zogenaamde zedelijke en goddelijke geboden en verboden. Wees u zelf tot een wet. En wees, wat gij wilt. Leef u uit zonder enige belemmering vanbuitenaf door de geboden en verboden van een of andere godheid, noch vanbinnenuit door een zogenaamd geweten. Ruben heeft dit gedaan, toen hij zijns vaders leger beklom. Toen

leefde hij zonder zich te storen aan God of Zijn gebod, aan zede of wet, aan fatsoen of conventie. Dit is het „nieuwe levensgevoel” en de „nieuwe levensmoed” van de biologische mens. Leven, leven en nog eens leven, zonder zich te bekommeren om de brokstukken die men ten koste van zwakken en heiligen maakt. Deze laatsten hebben trouwens geen recht van bestaan. Zij zijn er alleen maar om als mest te dienen op de akker van het leven, waar de sterke natuurexemplaren de zwakken verdringen. Dit levensbehoud ten koste van alles is geen zonde maar adeldom. Dit kwaad in de ogen der slaven is juist het hoogste goed in de ogen der „heren”. Wat is nu het christendom met zijn prediking van barmhartigheid voor de zwakken en ontferming over de ellendigen en liefde tot de naaste, en zelfverloochening en kruisdragen anders dan de meest consequente mens- en levensvijandige slavenmoraal. En wie is verachtelijker dan de Man van Smarten, een „God aan het kruis”. Hij had meer verstand van de dood dan van het leven. Ruben en zijn collega Judas wisten wat leven was, en hadden de moed om alle obstakels uit de weg te ruimen. Judas heeft „neen” durven zeggen tegen de dood en „ja” tot het leven.

Zo predikt Nietzsche en zijn vitalistische volgelingen de nieuwe „moraal” zonder enige plicht of bovennatuurlijke sanctie. Het leven zelf is onze wet. De totale omkering van waarden en normen, die Ruben nog als zonde heeft moeten erkennen, is in het brein van de „wijzen der wereld” de hoogste deugd. Hier is de theologie op de meest consequente wijze vervangen door de biologie. Hier is het bloed van de heilige Christus volstrekt onrein geacht tegen het bloed van de natuurlijke zondige mens.

Helaas, hoe weinigen hebben aan het einde der vorige - en in het begin dezer eeuw doorzien, dat deze antichristelijke en daarom onmenselijke en antihumane beginselen van mensen wier leven in waanzin eindigde, omdat zij elke hogere goddelijkheid uit de mens genomen hadden, vlees en bloed, gestalte en praktijk zouden verkrijgen in het nationaal-socialisme, dat de wereld gezegend heeft met een leven van terreur, bloed en tranen, gaskamers en crematoria op grond van een biologische superioriteit van het ras? Dit brok wereldgeschiedenis staat als een griezelig waarschuwingsteken in doodskoppen temidden van een geradbraakt leven en een geruïneerde wereld: „Wie van de hoge God afvalt, moet vallen.” De miljoenen lijken getuigen eeuwig in stomheid tegen dit demonische vitalisme, tegen deze verabsoluteerde Rubensgeest, tegen de vergoddelijkte zondemens. Wie

God loslaat, wie Jezus Christus en Zijn kruis verwerpt, kan door allerlei remmingen bewaard blijven voor deze uiterste onmenselijkheid, maar heeft geen principiële waarborgen en weerstanden meer.

Dat is het gevaar van het humanisme, dat de norm uit God en Zijn Zoon Jezus Christus verlegt in de natuurlijke mens. Vandaag ziet men die natuurlijke mens nog in het schemerlicht van de Mens Jezus Christus, maar morgen in de rosse gloed van Judas. Waarom toch zou Jezus beter zijn dan Judas? Waarom zou Paulus meer verstand hebben van het leven in het teken des kruises dan Ruben in het teken van het genot? Goethe moge door de overblijfselen van het geestelijk bezit zijner piëtistische moeder zijn esthetische levenshouding en zijn vitalistische levensbeschouwing geremd en gecorrigeerd hebben, maar in beginsel heeft hij de deur van de hel geopend voor de wereld door de onwedergelovene mens zijn absoluut recht te geven om te leven zonder meer. De vorst der duisternis werkt eerst met maskers en leugens om tenslotte de maskers weg te gooien. Is het zo niet gegaan in de geschiedenis der laatste decennien, zowel van de volkeren als van de enkelingen? Eerst wordt de zondige mens geïdealiseerd tot engelen en hun engelenrecht gegeven zonder engelenverplichting, en dan blijken ze vleesgeworden duivelen te zijn. Ik herinner u alleen maar aan de levensstijl van het nationaal-socialisme, dat haar hoogste wet en norm zocht buiten God in het bloed van ras, het bloed van de onwedergelovene mens, die vijandschap voert tegen de Geest van Christus. De vreselijke ironie is, dat dit Rubenitische bloed, dat stuwde tot zelfbehoud ten koste van alles, op lugubere wijze niet alleen naastenmoord maar ook zelfmoord heeft gepleegd. Dat Duitsland leve, en niet sterve aan zijn vitalisme van zelfbehoud, en dat zijn lieden nog een getal overhouden tot bekering van eigen bloed tot het bloed en de Geest van Christus.

Zal de wereld wijzer worden? Zal zij eindelijk zien in de feiten, dat het Evangelie van Jezus Christus altijd in het gelijk wordt gesteld door de werkelijkheid? Of blijft de wereld het volk, dat „ziende niet ziet, en horende niet opmerkt”? Zal de wereld vallen van het éne -isme in het andere -isme, dat uitgaat van de onwedergelovene mens en zijn recht om wat hij belieft te verstaan onder „leven”, en niet luisteren naar Jezus Christus, Die de Weg, de Waarheid en het *Leven* is? De kerk moge het juist om des levens wil uitschreeuwen op de straten: „Zoek Mij en . . . leef” en ga niet naar de plaatsen van de afgoden, waar het schijnleven en de werkelijke dood is.

En deze boodschap heeft de kerk te brengen ook in het particuliere mensenleven. Ook de enkeling wil leven, en leven als een feest. En de duivel en ons vlees en bloed maken ons wijs, dat het leven ligt juist in het eten van de *verboden* vrucht. Vitalisme, leven om te leven, en leven uit het leven, zoals het nu eenmaal gestuwd wordt door het bloed van ons begeren. Ik denk aan de grote huwelijksnood, aan de sociale en economische nood, aan de nood in wetenschap en cultuur; alles gevolg van het in systeem gebrachte Rubenitisch levensgevoel, een normloos zich uitleven, hetgeen niets anders is dan een botvieren van eigen egoïsme, geïdealiseerd en gemaskeerd of schaamteloos brutaal. En daardoor wordt het mensenleven geruïneerd. De moderne mens weet niet meer van offer en zelfverloochening, van kruis en zelfverlies, of hij kent het pseudo-offer aan de afgoden. De moderne mens kent alleen zichzelf, individueel of collectief, maar kent niet meer de naaste, omdat hij God niet meer kent. Hij kent geen hogere waarden, geen hogere bestemming dan de impulsieve levensdrang, die hij een soeverein recht heeft gegeven, zo, dat alles – zelfs zijn eigen vrouw en kinderen – wat die levensdrang in de weg staat, omvergesmeten en geschrapt moet worden. Een zoet Evangelie voor het zondige hart. Het vraagt niets van onszelf, het neemt alleen, het steelt, het pleegt roofmoord op het leven.

En zo blijft alleen over het recht van de sterkste. Maar deze weg van zelfbehoud is niet alleen moord op de naaste, maar ook ten slotte zelfmoord. De massamoord van het racistisch en nationaal-socialistisch vitalisme van Hitler en de zijnen is uitgelopen op zelfmoord. Het woord van die oude Heilige Schrift blijft onaantastbaar waar ten spijt van alle menselijk waanwijs hoongelach: „Wie zijn leven behouden wil, zal het verliezen”. Men heeft in blind en dwaas misverstand gezegd, dat het christendom met zijn prediking van kruis en overgave de vijand van het leven was, en dat het esthetisch vitalisme de Vriend van het leven was, en „levensruimte verschaft aan de eertijds door goddelijke wetten gebonden mens”. Hoe precies omgekeerd getuigen Gods Woord en de ervaring van enige duizenden jaren wereld- en levensgeschiedenis. Indien de mens heilig en goed was, ja, dan zou God inderdaad zeggen: Leef, leef, en leef nog eens. Want heiligen leven als een zegen voor de naaste en als ere voor God. Maar sinds de zondeval kan niet meer straffeloos en zonder gevaar gezegd worden tot de mens: Leef, leef maar raak. Dit staat gelijk met het vrijlaten van beroeps misdadigers, met de vrolijke oproep: Leef, leef maar raak. De wereld zal nooit leren,

en altijd weer doodlopen tegen de blinde muur der onwerkelijkheid, zolang zij de werkelijkheid der zonde en de noodzakelijkheid der wedergeboorte niet erkennen wil. De Heilige Schrift is door en door eerlijk en realistisch door de mens en zijn diepste roerselen doorzichtig te maken in het ontdekkend licht van Gods heiligheid. Dat is geen vijandschap tegen de mens, maar tegen de zonde, en liefde voor de mens. Een dokter die de diagnose van zijn patiënt niet goed stelt, kan de weg naar de genezing niet wijzen. Erger nog, een dokter die een mens met een dodelijke kwaal paait met de vreugdevolle en gemakkelijke boodschap, dat hij kerngezond is en dus leven moet, jaagt zijn patiënt de dood in.

Gevaarlijker nog zijn de geestelijke kwakzalvers, die een levensfilosofie propageren, die uitgaat van de van nature goede mens, en daarop een staatsleer, een huwelijksmoraal, een levensleer laten bouwen, die maar niet alleen een enkeling, maar hele gezinnen, rassen en volkeren de dood inslepen. Deze mensen hebben zich door de duivel laten misleiden, dat zij vrienden van het leven zijn, en ziet, ze zijn vijanden.

Het is ontstellend, dat de oude beschuldigingen tegen het christendom, die wij reeds bij heidense polemisten aantreffen, als zou het christendom de mens belemmeren, knotten, ja doden in zijn levensontplooiing, nog altijd in allerlei vorm opgeld doen. Men kan of wil de eenvoudige onderscheiding tussen het leven als zodanig en het zondige leven, tussen het christelijk protest tegen het verzondigde leven en het boeddhistische afwijzen van het leven zelf niet aanvaarden. Men praat kritiekloos een Schopenhauer na in allerlei „wetenschappelijke” handboeken voor filosofie en psychologie, die in zijn „Nichtigkeit des Daseins” woorden van Jezus en Paulus, Augustinus en Calvijn citeert om daarmee te bewijzen, dat óók het christelijk denken „neen” zegt tegen het leven als „iets dat eigenlijk niet mocht bestaan”, terwijl het alleen „neen” zegt tegen de zonde en de ontbinding van het leven, en daardoor juist „ja” zegt tot het waarachtige eeuwige leven.

Het staat juist zó, dat alleen het waarachtige christendom recht heeft beslag te leggen op het woord „vitalisme”, maar dan in hoger en heiliger zin. Het gaat inderdaad om het leven. Hoort, hoe de profeet namens de God des levens spreekt: „Ik heb geen lust in dood van de zondaar, maar daarin, dat hij zich bekere, en . . . leve.”

En „de rechtvaardige zal door het geloof leven”. En „dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en

Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt.” Dat is niet het in systeem gebrachte Rubenitisch levensgevoel, dat uitliep op de dood, maar het leven uit Christus, Die door de dood leeft in eeuwigheid. Dit is niet het goedkope en banale leven als een vloek voor de gemeenschap en zichzelf, maar het dure, verheven leven als een zegen. Het leven is méér dan biologie, dan natuurlijk bestaan bij de gratie van eigen vlees en bloed; het is ethiek, een zedelijk bestaan bij de gratie van Gods wet; het is godsdienst, geestelijk leven uit de verzoenende liefde Gods in Christus Jezus. Voor deze Rubenitische wereld is alléén hoop op waarachtig leven zonder oorlog en concentratiekampen, wanneer zij zich bekeert tot Hem, Die blijft roepen: Ziet, Ik ben dood geweest, maar Ik leef in alle eeuwigheid.

Zoals de stam Ruben toch nog een plaats als de twaalfduizend verzegelden door het bloed en de Geest des Lams zal ontvangen in de nieuwe hemel en op de nieuwe aarde, waarin *gerechtigheid* woont en hij eten zal van „de boom des levens”, zo is er nog uitzicht voor deze ontkerstende normloze wereld, wanneer het kruis van Christus de centrale plaats in levens- en wereldgeschiedenis ontvangt.